

RINO
GROEP

De opleiding tot Orthopedagoog- Generalist

Inhoud

- 3 Inleiding
- 4 Visie op opleiden
- 6 Opbouw van de opleiding
- 8 Wat leren onze deelnemers?
- 9 Meer over de domeinen
- 10 Praktische inrichting van het onderwijs
- 11 Noten

Inleiding

Postmaster opleiding in orthopedagogische diagnostiek, behandeling en begeleiding

In de opleiding tot Orthopedagoog-Generalist (OG) ligt de focus op orthopedagogische diagnostiek, behandeling en begeleiding van mensen die zich met elkaar in een opvoedingsrelatie bevinden. In het geval van volwassenen gaat deze 'opvoedingsrelatie' over een relatie waarbij een persoon is aangewezen op contextgerichte begeleiding omdat de persoon niet volledig in staat is tot zelfstandigheid en zelfverantwoordelijke zelfbepaling¹.

Orthopedagogiek is de wetenschap van het handelen bij moeilijkheden die kunnen ontstaan bij opvoeding en onderwijs. Het object van de orthopedagogiek is niet het kind/individu of de ouder/leerkracht, maar de 'problematische opvoedingssituatie' oftewel de interactie tussen persoon en omgeving^{2,3}. Bij orthopedagogische vraagstukken zijn er ontwikkelingsbelemmeringen als gevolg van de interactie tussen eigenschappen van een individu en diens opvoeders en omgeving, die invloed hebben op de opvoedingsrelaties. Opvoeders worden gedefinieerd in de ruimste zin van het woord, dat wil zeggen (pleeg)ouders, leraren, mentoren, woonbegeleiders en anderen die een persoon begeleiden in ontwikkeling en mentale gezondheid.

Het doel van orthopedagogisch werk is het bevorderen van hun ontwikkeling en participatie in de maatschappij, waarbij de nadruk ligt op het versterken van de eigen krachten en mogelijkheden van het individu, opvoeders en context. Orthopedagogen werken in uiteenlopende werkvelden, zoals jeugdzorg en jeugd GGZ, zorg voor mensen met lichamelijke, zintuiglijke of verstandelijke beperkingen, onderwijs, ouderenzorg en wijkteams. In de opleiding tot OG staan kennis en competenties centraal die nodig zijn om contextgerichte zorg te leveren in deze werkvelden.

Visie op opleiden

De OG-opleiding leidt tot de wettelijk beschermde beroepstitel Orthopedagoog-Generalist, artikel 3 van de Wet op de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG). De opleiding is dan ook gestoeld op het 'Besluit opleidingseisen Orthopedagoog-Generalist'⁴. Ook baseert de OG-opleiding zich op het 'Landelijk opleidingsplan van de opleiding Orthopedagoog-Generalist'⁵, zoals werd opgesteld door de hoofdopleiders en opleidingsinstellingen van alle OG-opleidingen in Nederland.

De OG-opleiding leidt deelnemers op tot de beheersing van competenties die zijn beschreven in het 'Beroepscompetentieprofiel Orthopedagoog-Generalist'^{6, 7} opgesteld door de Nederlandse Vereniging van Pedagogen en Onderwijskundigen (NVO).

Binnen deze kaders staat centraal:

Duale opleiding: competentiegericht leren van cursorisch- en praktijk-onderwijs

De OG-opleiding is gebaseerd op de principes van competentiegericht opleiden en de integratie van cursorisch- en praktijkonderwijs. De beroepscompetenties, zoals beschreven in het beroepscompetentieprofiel voor de Orthopedagoog-Generalist, komen in het cursorisch onderwijs aan bod in de vorm van theoretische onderbouwing, wetenschappelijke inzichten, discussie

en vaardigheidsonderwijs. In de praktijk worden deze competenties verder geoefend en ontwikkeld.

Triade universiteit, opleidingsinstelling en praktijkopleidingsinstelling

Deelnemers aan de OG-opleiding worden opgeleid tot 'Scientist Practitioners'. Dat betekent dat er een nauwe samenwerking is tussen wetenschap, cursorisch- en praktijkonderwijs. Deze triade krijgt een gezicht in de lesdagen, de verschillende opleiders, de literatuur, toetsen en opdrachten. Docenten met een ruime ervaring in wetenschap en/of praktijk werken samen om nieuwe wetenschappelijke inzichten te vertalen naar het onderwijs en de praktijkopdrachten.

Ervaringsgericht leren van professionals en van elkaar

Deelnemers aan de OG-opleiding maken twee jaar lang deel uit van een opleidingsgroep die divers is van samenstelling. Daardoor leren deelnemers niet alleen van hun docenten en praktijkopleiders maar ook van en met elkaar. Deelnemers worden uitdrukkelijk uitgenodigd om een actieve bijdrage te leveren aan de opleiding door hun kennis, ervaring en praktijkopdrachten te presenteren, elkaar te bevragen en van feedback te voorzien. In hun praktijkinstelling leren deelnemers van ervaren

professionals, ontvangen concrete feedback en reflecteren op hun handelen en leerproces. In het eerste jaar van de opleiding kunnen deelnemers gebruik maken van groepssupervisie, waardoor zij samen reflecteren op hun verschillende praktijkervaringen, handelen en persoonlijke groei.

Aandacht voor de persoonlijke professionele ontwikkeling

Deelnemers aan de OG-opleiding komen met hun eigen voorkennis en ervaring. Van deelnemers wordt actieve participatie verwacht en zij worden uitgedaagd om hun eigen leertraject vorm te geven door middel van persoonlijke leerdoelen. Zij brengen eigen casuïstiek in tijdens de lesdagen en werkbegeleiding. In de opleiding is veel aandacht voor de persoonlijke professionele ontwikkeling van de deelnemers. Deze ontwikkeling wordt gevolgd in de praktijk aan de hand van

de leerdoelen en in de supervisie, en wordt halfjaarlijks besproken.

Brede opleiding

Deelnemers worden zo breed mogelijk opgeleid. Bij aanvang van de opleiding zorgen de deelnemer en de opleiders van de praktijkinstelling voor een zo divers mogelijk pakket aan werkzaamheden en ervaringsmogelijkheden, op het gebied van cliëntvraagstukken, cliëntenpopulatie en werksettings. Daarbij wordt bij voorkeur tenminste eenmaal tijdens de opleiding gewisseld van werksetting of team binnen een praktijkinstelling en/of uitgewisseld met een andere praktijkinstelling. De breedte van de opleiding krijgt verder vorm in het cursorisch onderwijs waarin alle werkvelden (Jeugdhulp, Wijkteams, Onderwijs, Gehandicaptenzorg, GGZ, Ouderenzorg⁸) aan de orde komen en waarin deelnemers leren van docenten en deelnemers uit verschillende werkvelden.

Deelnemers brengen eigen casuïstiek in tijdens de lesdagen en werkbegeleiding

Opbouw van de opleiding

Het cursorisch onderwijs is verdeeld in vier domeinen en vijf leerlijnen. De domeinen betreffen vier thema's waaronder de lesdagen van het cursorisch onderwijs zijn gebundeld. De leerlijnen lopen verticaal door deze domeinen heen en komen in alle leeractiviteiten aan de orde.

De kerncompetenties uit het medisch CanMeds model[®] zijn verwerkt in de leerlijnen en aangevuld met kerncompetenties zoals passend bij het beroep van Orthopedagoog-Generalist. Daarbij is bijvoorbeeld meer aandacht voor de rol van de OG in netwerkzorg en teams, en voor de orthopedagoog als persoon.

Horizontaal de domeinen:

- Evidence-based practice
- Systemisch handelen (diagnostiek en behandeling)
- Ontwikkelen en leren (diagnostiek en behandeling)
- Organisatie en maatschappij

Verticaal de leerlijnen:

- Orthopedagogische diagnostiek
- Orthopedagogische behandeling en begeleiding
- Teamwerk en teammanagement
- Wetenschap en innovatie
- Professionele ontwikkeling en leiderschap

Wat leren onze deelnemers?

Evidence-based practice en practice-based evidence

- Orthopedagogisch handelen volgens het evidence-based practice model
- Hypothese toetsend denken in handelingsgerichte diagnostiek en behandeling
- Beschrijven en toelichten van transparante keuzes en conclusies in diagnostiek en behandeling (vormgegeven in de beschrijving van 2 casussen)
- Wetenschappelijk denken: link tussen wetenschap en praktijk

De OG in de eigen organisatie en maatschappij

- Beroepsidentiteit en beroepscompetentieprofiel
- De OG in het maatschappelijk debat
- Juridische aspecten in hulpverlening en beroepsethische dilemma's
- Interdisciplinair samenwerken en conflicthantering
- Regievoering en teambegeleiding
- Management en beleid

Systemisch handelen (diagnostiek en behandeling)

- Systeemtherapie
- Ontwikkelingspsychopathologie
- Groepsdynamica

Ontwikkelen en leren (diagnostiek en behandeling)

- Ontwikkelingspsychopathologie, gehechtheid en mentaliseren
- Cognitieve gedragstherapie
- 100 uur basiscursus VGCT geaccrediteerd
- Oplossingsgericht werken

Toegepaste Orthopedagogiek: Praktijk, Innovatie en Context (TOPIC)

- Zorg voor mensen met een lichamelijke of zintuiglijke beperking
- Zorg voor mensen met een verstandelijke beperking
- Jeugdzorg
- GGZ
- Onderwijs
- Ouderenzorg
- Wijkteams

De TOPIC lessen gaan over diagnostiek en behandeling en gaan in op onderwerpen die voor de meeste werkelden relevant zijn zoals suïcidepreventie, gecompliceerde scheidingen, armoede, migratie, langdurig schoolverzuim, inclusief onderwijs, residentiële zorg, veroudering etc.

NB: Nevenstaande onderwerpen zijn een globale beschrijving van het cursorisch onderwijs. Het onderwijs wordt jaarlijks aangepast op basis van evaluaties, ontwikkelingen in zorg, onderwijs en maatschappij. Chronologisch worden in het onderwijs onderwerpen uit verschillende domeinen afgewisseld.

Meer over de domeinen

Evidence-based practice

De OG-opleiding bouwt voort op de academische masteropleidingen Pedagogische wetenschappen, Psychologie of Gezondheidswetenschappen met klinische vaardigheden en klinische stage. Deelnemers aan de OG-opleiding leren wetenschappelijke inzichten zorgvuldig te wegen en hun handelen te baseren op wetenschappelijke kennis, praktijk expertise en de voorkeuren en kenmerken van cliënt en cliëntsysteem. Zij leren wetenschappelijke kennis te vergroten en te delen.

Diagnostiek en behandeling: interactie tussen individu, opvoeders en context

De OG-opleiding leidt professionals op die kennis hebben over belemmeringen in leren en ontwikkeling van het individu, over belemmeringen die zich kunnen voordoen bij opvoeders en omgeving en over de interactiepatronen die daarbij kunnen ontstaan. Deelnemers leren wetenschappelijk verantwoorde keuzes te maken in de diagnostiek en mogelijke interventies. Zij leren belemmeringen, beschermende factoren en ontwikkelingskansen in kaart te brengen (diagnostiek), belemmeringen te verminderen en beschermende factoren of ontwikkelingskansen te versterken door een goede indicatie stelling, preventieve zorg, begeleiding, behandeling of rehabilitatie, passend bij de mogelijkheden van alle betrokkenen. Zij werken van uit een

systemisch perspectief waarbij naast zorg voor een individu en omgeving, de opleiding ook gericht is op samenwerking met de context. Daarbij zijn onderdelen zoals teambegeleiding, zorgmanagement en netwerkzorg speerpunten in de opleiding.

De OG in de eigen organisatie en de maatschappij

Maatschappelijke ontwikkelingen zijn van grote invloed op leren, ontwikkeling, opvoeding en op de organisatie van zorg. Deelnemers aan de OG-opleiding worden opgeleid om een bijdrage te kunnen leveren aan innovatie en wetenschappelijk onderzoek en om resultaten daarvan toe te passen om effectiviteit, efficiëntie en toepasbaarheid van zorg te blijven verbeteren. De opleiding sluit aan bij actuele ontwikkelingen op gebied van zorg en op gebied van opleiden. Deelnemers worden uitgedaagd zich op professioneel vlak te ontwikkelen dat ze zowel goede orthopedagogische zorg kunnen leveren in complexe situaties als flexibel kunnen inspelen op veranderingen binnen en buiten de eigen organisatie. In de OG-opleiding bij RINO Groep wordt expliciet aandacht besteed aan rehabilitatie, positieve gezondheid, diversiteit en inclusie.

Praktische inrichting van het onderwijs

De opleiding omvat in totaal 3600 uur, verdeeld over het cursorisch onderwijs, praktijkopdrachten, supervisie en praktijkervaring. Voor de opbouw van het cursorisch programma is gebruik gemaakt van de eisen zoals die wettelijk zijn vastgelegd voor de OG:

- 480 uur cursorisch onderwijs
- 240 uur praktijkopdrachten
- 90 uur supervisie
- 2790 uur orthopedagogische werkzaamheden in de praktijk

Het cursorisch programma bestaat uit minimaal 480 contacturen en wordt gevolgd in twee jaar.

Het cursorisch programma is zodanig ingedeeld dat vanaf het begin van de opleiding theoretische ondersteuning wordt gegeven aan de uitvoering van de orthopedagogische diagnostiek en de behandeling binnen het praktijkonderwijs. Gedurende twee jaar wordt op een vaste weekdag lesgegeven in twee dagdelen van drie uur. In uitzonderlijke gevallen wordt uitgeweken naar een andere dag.

Door de indeling in onderwijsdomeinen is de inhoudelijke samenhang expliciet. Ieder domein kent een een hoofddocent die in het bijzonder zorg draagt voor inhoudelijke afstemming met en tussen docenten. Per lesdag is een draaiboek opgesteld met subthema's, leerdoelen, toetsing, eventuele praktijkopdrachten en literatuur (zelfstudie).

De praktijkopdrachten worden besproken tijdens de werkbegeleiding, supervisie en ook in het cursorisch onderwijs besproken en geëvalueerd. Hierdoor wordt de afstemming tussen theorie en praktijk bevorderd en gewaarborgd.

Noten

- ¹ Langeveld, M.J. Beknopte theoretische pedagogiek. Wolters, Groningen. 183 p. 2e ed., 2e herz. Wolters-Noordhoff, Groningen, 1981.
- ² Ter Horst, W. Algemene orthopedagogiek; proeve van een theorie-concept. Kok, Kampen, 1980.
- ³ De Jonge, M.V. Waar spreken wij over? Oratie, 14 september 2018, Universiteit Leiden
- ⁴ Besluit opleidingseisen Orthopedagoog-Generalist. Algemene Maatregel van Bestuur Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Staatsblad van 17 oktober 2019.
- ⁵ Landelijk opleidingsplan van de opleiding Orthopedagoog-Generalist, 10 maart, 2020.

- ⁶ Beroepscompetentieprofiel Orthopedagoog-Generalist, NVO, 2023. <https://assets-eu-01.kc-usercontent.com/60b23ece-2ca8-01ae-7371-d7d0624a1f31/bb804143-b00a-46fa-bee0-bc73cc34596b/BCP-OG%20%28juli%202023%29.pdf>
- ⁷ Competentieprofiel van de orthopedagoog/psycholoog in de zorg voor mensen verstandelijke beperkingen, NVO, VGN, NIP, 2018.
- ⁸ CANMEDs Framework. Royal college of physicians and surgeons of Canada, 1999, 2005.

rinogroep

facebook.com/rinogroep

instagram.com/rinogroep

RINO Groep
Oudenoord 6
3513 ER Utrecht
030 230 84 50
www.rinogroep.nl

Meer informatie:
infodesk@rinogroep.nl

Maart 2025